

УДК 793.33.03(8=134)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-2-14>**Вікторія СИЗОНЕНКО,**

orcid.org/0000-0001-5414-5326

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри хореографії та художньої культури факультету мистецтв

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

(Умань, Черкаська область, Україна) v.a.syzonenko@udpu.edu.ua

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК БАЛЬНИХ ТАНЦІВ ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ПРОГРАМИ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті розглядаються генезис бальних танців латиноамериканської програми з подальшим порівняльним аналізом починаючи з початку XIX століття до сучасності. Здійснено аналіз попередніх наукових досліджень з питання історичного розвитку бальних танців латиноамериканської програми. В основній частині статті охарактеризовані види танців, що передували становленню бальної хореографії такою, якою вона є на даний час. Проаналізовано значення унормування бальних танців для сучасного стану латиноамериканської програми. Проаналізовано історію виникнення та становлення таких бальних танців як ча-ча-ча, джайв, самба, румба, пасодобль та розглянуто розвиток фігур вищезазначених танців. Досліджено процес формування та затвердження техніко-технічних аспектів бальних танців. Висвітлено особливості переходу до сучасної варіативної форми бальної хореографії в процесі зародження міжнародного стилю бальних танців як художньої та соціокультурної форми крізь призму взаємодії танцювальних традицій і новаторських практик. Застосовано методіку, що включає використання загальнотеоретичних та конкретно наукових методів пізнання (історичний, культурологічний, порівняльно-історичний, та ін. методи). Підсумовано, що асоціації бального танцю (Всесвітня федерація бальних танців (World Dance Sport Federation), Всесвітньої танцювальної ради (World Dance Council)) організували міжнародні змагання, у яких почала брати участь велика кількість танцюристів, саме це і призвело до посилення конкуренції, яка, в свою чергу, зумовила вдосконалення техніки і поступово танці латиноамериканської програми набули сучасного вигляду. Також зазначено, що дане дослідження потребує подальшого вивчення в сфері соціальних бальних танців, як європейських, так і латиноамериканських, оскільки саме соціальні танці набувають популярності в наш час.

Ключові слова: бальний танець, генезис бальних танців, латиноамериканська програма, ча-ча-ча, джайв, самба, румба, пасодобль.

Viktoria SYZONENKO,

orcid.org/0000-0001-5414-5326

Candidate of Pedagogical Sciences,

Lecturer at the Department of Choreography and Art Culture of the Faculty of Arts

Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna

(Uman, Cherkasy region, Ukraine) v.a.syzonenko@udpu.edu.ua

HISTORICAL DEVELOPMENT OF BALLROOM DANCES OF THE LATIN PROGRAM: COMPARATIVE ANALYSIS

The article deals with the genesis of Latin American ballroom dances with the subsequent comparative analysis from the beginning of the XIX century to the present. The analysis of the preliminary scientific research on the historical development of Latin American ballroom dances is carried out. The main part of the article describes the types of dances that preceded the formation of ballroom choreography as it is now. The significance of ballroom dance rationing for the current state of the Latin American program is analyzed. The history of emergence and formation of ballroom dances (World Dance Sport Federation, World Dance Council) such as cha-cha-cha, jive, samba, rumba, pasodoble is analyzed and the development of the figures of the above-mentioned dances is reviewed. The process of formation and approval of technical and technical aspects of ballroom dances is studied. The features of transition to the modern variation form of ballroom choreography in the process of birth of international style of ballroom dancing as an artistic and socio-cultural form through the prism of interaction of dance traditions and innovative practices are reflected. The methodology applied includes the use of general theoretical and scientific methods of cognition (historical, cultural, comparative-historical, etc.). It is concluded that the ballroom dance associations organised international competitions in which many dancers began to participate; this led to increased competition which, in turn, led to the improvement of technique and gradually the European program dances acquired a modern look. It is also noted that this research requires further study in the field of social ballroom dances, both European and Latin American, as it is social dances that are gaining popularity nowadays.

Key words: ballroom dance, genesis of ballroom dance, Latin American program, cha-cha-cha, jive, samba, rumba, pasodoble.

Постановка проблеми. Під час вивчення дисципліни «Теорія та методика сучасного бального танцю» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини здобувачі хореографічних спеціальностей поверхнево ознайомлюються з історією розвитку та виникнення власне бальних танців. Та варто зазначити, що сучасний бальний танець безумовно був, є і залишається доволі цікавим об'єктом для досліджень сучасних науковців, молодих вчених та педагогів. На даний час педагоги та мистецтвознавці здійснюють комплексний аналіз як сценічної, так і конкурсної бальної хореографії. Проте потрібно враховувати особливості розвитку цього танцювального напрямку, оскільки без цього не можливо досягти об'єктивних наукових результатів.

Аналіз досліджень. Проблематикою розвитку бального танцю займалися такі дослідники, як А. Ветринська, Р. Воронін, І. Вороніна, М. Івановський, О. Касьянова, В. Кірсанов, Т. Осадців, Т. Павлюк, Р. Перетятко, С. Худеков. У своїх працях вони торкалися лише окремих проблем бальної хореографії, зосереджуючись на певному історичному періоді. Проте нами попередньо було досліджено історичний розвиток сучасних бальних танців європейської (стандартної) програми, таких як віденський вальс, танго, квікстеп, повільний вальс та фокстрот (Сизоненко В. А., Федорова М. І., 2021: 94-98).

Мета статті – простежити історичний розвиток танців різного походження, які склали підґрунтя для формування сучасного бального танцю ХХІ ст., а саме таких танців як, ча-ча-ча, джайв, самба, румба, пасодобль. Здійснити порівняльний аналіз фігур танців початку ХІХ століття та сучасності.

Виклад основного матеріалу. Вперше бальні або світські танці виникають в ХІІ столітті, в епоху середньовічного Ренесансу – періоду розквіту рицарської культури. До наших днів збереглися лише назви цих танців. В даний час бальні танці мають багато спільного зі спортом, надають всебічний розвиток на фізичний розвиток танцюристів, дозволяючи розвинути координацію, поставу, пластику рухів. Сучасна програма вивчення бальних танців включає 10 танців, які поділяються на європейську і латиноамериканську програму. Більшість цих танців з'явилося не так давно. (Меліхов, с. 9).

Починаючи з 1992 року Всесвітня федерація бальних танців (World Dance Sport Federation) визнала стандартні та латиноамериканські танці, які ввійшли до конкурсної програми виконання, спортивними бальними танцями. Любительські чемпіонати світу проводяться под егідою WDSF

(раніше IDSF), а професійні – під керівництвом Всесвітньої танцювальної ради (World Dance Council). Найпрестижнішими у світі залишаються англійські конкурси, а саме – UK Open і Блекпульський фестиваль (Blackpool Dance Festival). Ще одним напрямком конкурсного танцю є змагання змішаних пар «професіонал-любитель» (Pro-Am), який особливо розвинений у США та Канаді (Онищенко, 2019: 34).

Латиноамериканські танці значно відрізняються від танців, що входять в програму «Стандарт». Розглянемо історію виникнення кожного з них окремо.

На першому році навчання танцівники починають вивчати танець ча-ча-ча. Ча-ча-ча – це стиль музики, а також танець латиноамериканської програми спортивних бальних танців з темпом музики близько 30 тактів (120 ударів) на хвилину, музичним розміром 4/4. Цей танець характеризується рахунком: два повільних і три швидких («два-три-ча-ча-ча» або «два-три-чотири-і-раз»).

Країною походження цього ритмічного танцю вважається Куба. Важливу роль у розвитку танцю ча-ча-ча зіграв відомий англійський танцівник та педагог П'єр Лавель. Ча-ча-ча є порівняно досить молодим танцем, щоб можна було говорити про його історію і традиції. Вважається, що причиною появи музики ча-ча-ча став результат впливу джазу, свінгу та стилю off beat на кубинську танцювальну музику. А вже на початку 50-х років ХХ століття у США та в Європі помічено цей новий, інспірований джазом музичний стиль, в якому замість давнішого ритму румби акцентувались всі чотири удари одного такту. Також появилася характерна видозміна, яка і стала основою нового танцю, який був названий ча-ча-ча.

У 1952 році відомий англійський викладач бальних танців П'єр Лавель відвідав Кубу і побачив незвичайний та оригінальний варіант виконання румби з додатковими кроками, відповідними додатковими ударами в музиці, коли ритм задається ударами кастаньєт, барабанів, з трьома акцентованими «кляцаннями». Повернувшись до Англії, він почав викладати цей варіант як окремий новий танець.

Френсіс Руст в своїй статті, що була надрукована в «Ballroom Dancing Times» зазначив, що комбінація афрокубинської музики і американського джазу в результаті дала інший збуджуючий ритм, названий мамбо. В зв'язку з швидким розвитком цього з'явилося три види ритмів: сингл, дабл і трайпл. Як завжди, коли розвивається музика, розвивається і танець. Саме трайпл мамбо надихнуло кубинських танцівників пристосувати тан-

цювальні кроки до музичних акцентів, в результаті чого ритм трайпл мамбо став основою танцю ча-ча-ча, а, як вважав Френк Борровс, відмінною танцювальною рисою ча-ча-ча є шасе.

Ча-ча-ча зараз танцюється в ритмі 120 ударів на хвилину. Кроки робляться на кожен удар, із сильним рухом стегон, коліна випрямляються на кожному кроці. Вага розташована попереду, на носках, всі кроки виконуються з носка, рух відбувається вздовж підлоги без підйому і опускань. Шасе виконується на рахунок «4 і» та використовується, щоб підкреслити крок на рахунок «раз», який довший інших кроків по музиці.

Багато фігур ча-ча-ча схожі на рухи мамбо і на рухи румби. Однак сама назва танцю говорить про те, що він побудований на гострому чотиридольному ритмі, який неможливо сплутати ні з яким іншим (Осадців, 2018: 6-7).

На другому році навчання вивчається танець джайв. Історія джайву розпочинається з XIX століття. Свій початок цей танець веде від ритуальних танців африканських негрів. Також існує версія, що джайв – це танець індіанців-семінолів Флориди, і виконувався він навколо полоненого бідолицього або черепа жертви. В 1941–1945 роках джайв прийшов до Європи і відразу ж став популярним серед молоді. Проте досить довгий час цей танець був заборонений в танцювальних залах через характерні для нього атлетичні рухи, стрибки і ризиковані підйоми. Саме через ці заборони джайв, в основному, виконувався тільки на самотніх змаганнях і танцювальних вечорах.

Лише на початку 1880 року джайв визнали конкурсним танцем. Це спричинило за собою появу класів і шкіл з навчання, офіційних змагань. За багато років джайв пройшов значні щаблі розвитку і став одним з найпопулярніших бальних танців у всьому світі.

Джайв, за історію свого існування, змінювався і вдосконалювався безліч разів: в 1910 році від регтайму до свінгу; в 1910 році від регтайму до свінгу; в 1920-х роках до лінді-хоуп; в 1940-х до року; в 1950-х до бугі; в 1960-х до бі-боп. І лише після «ери бі-боп» танець став схожим на сучасний джайв.

Варто зазначити, що джайв досить складний танець для виконання, він вимагає відмінної фізичної підготовки та істотно відрізняється як у характері, так і за технікою виконання від інших латиноамериканських танців. Швидкий, потребує багато енергії, виконується з великою віддачею.

Раніше танець складався з двох частин: уявлення пари та основна швидка композиція. Сучасна ж версія з перших секунд танцю – це швидкий ритм та дуже енергійні, досить граціозні рухи та жести.

Особливостями джайву є виконання основних кроків, які складаються із швидкого синкопованого шасе. Стегна виводяться на рахунок «і» після кожного кроку. Вага тіла знаходиться попереду на всіх кроках. Всі кроки танцю робляться з носка. Під час шасе ступня ноги, з якої робиться крок, піднімається на рівень коліна опорної лівої ноги, при цьому права нога піднімається також сильно і створюється ілюзія «місячних» кроків, при цьому танцюристи здаються невагомими. Джайв виконується у швидкому та дуже швидкому темпі. Рахунок танцю «1-2, 3 і 4, 3 і 4» з акцентом на рахунок «2» та «4». Виконується джайв і музичному розмірі, а темп варіюється від 40 до 46 тактів на хвилину (Селіванов, 2015).

Як зазначає дослідниця Перетятко Р., в процесі дослідження було з'ясовано, що корені походження танцю самба беруть свій початок в Африці, але призвичаївшись до інших умов свою подальший розвиток цей танець отримує в Бразилії. Тільки після Другої світової війни він став популярним на європейському континенті, а з роками популярність самби не зменшується, а, навпаки, лише зростає. Як і у багатьох латиноамериканських танців, у самби африканське коріння. Самба – це органічне злиття африканських ритмів, які з'явилися в Бразилії разом з рабами з Чорного континенту, а також з іспанськими танцями, завезеними завойовниками Південної Америки з Європи. Сьогодні самба входить в латиноамериканську програму бальних танців. Видовищний і сексуальний танець не відразу завоював прихильність у європейській публіки (Перетятко, 2020: 90).

Самба виконується в музичному розмірі 2/4, темп – швидкий (48-52 такти на хвилину). Для самби характерні пружинисті рухи стегнами, які називаються «Samba Bounce». Специфічний ритм самби виділяє цей танець з усіх інших танців латиноамериканської програми, музичний супровід використовує весь колорит бразильських музикальних інструментів. Пульсуючий, ритм музики співпадає з яскраво відточеними рухами стегон. Варіант самби з Ріо-де-Жанейро під назвою «Сагіоса» з'явився у Великобританії в 1934 році. В Америці цей різновид самби з'явився в 1938 році і досяг піку популярності в 1941-му році, коли Кармен Міранда виконала його в художньому фільмі. На карнавалах в Ріо-де-Жанейро танцюють різні варіанти самби від «Вајао» до «Marcha». Ефектний танець дуже легко трансформується і саме тому просліджується в основі багатьох інших танців, наприклад, «ламбади» і «Макарени» в яких повинен просліджуватись елемент загравання, легкого флірту (Перетятко, 2020: 32).

Як зазначалося вище танець ча-ча-ча створений на основі танцю румба, який має кубинське походження. Румба, як і багато інших латиноамериканських танців, утворилась під впливом ритмів, пісень і танців перших африканських рабів, які близько 400 років тому були привезені на Карибські острови, в основному на Кубу. Слово румба на Кубі означає народний танець, воно має іспанське походження. На Кубі – це екзотичний видовищний танець, що виконується солістками, чи групою дівчат на сцені, або показово на паркеті танцювальною парою, на певній відстані від себе. В цій країні румбу також танцюють парами, але там вона носить окремі назви: гуарача – це танець, що виконується в швидкому темпі; сон і болеро, що танцюються в середньому або повільному темпі. Незважаючи на те, що сон, як танець у парі, не володіє всіма ознаками народної румби, він, однак, містить такі елементи африканського танцю, як рух ніг, що нагадує розчавлення таргана (кукарача), рух стегон, який тут виконується без участі рук, повороти на місці (спот-повороти), які нагадують ходіння навколо обруча колеса старого воза, що лежить на землі. В Європі румба перший раз з'явилася в 1927–1929 роках. Це відбулось в Парижі, де вона була продемонстрована групою кубинських танцюристів під супровід оригінального кубинського оркестру Дона Баретти. Розвиток румби можна сміливо приписати відомому лондонському вчителю танців П'єру Лавелю. Він започаткував багату сьогодні світову професійну літературу в області латиноамериканських танців, досліджуючи їх походження, розвиток і фольклорні риси їхніх джерел. Ще в 1934 році він визначив, що існують різні стилі та способи танцювання румби. Оригінальна кубинська румба, як бальний танець, за твердженням П'єра Лавеля, прийшла у Європу в 1947 році і одержала назву «The Cuban ballrum rumba». Після нововведень – перенесення ваги на рахунок «раз», без фактичного кроку, танець набув дуже чутливий і романтичний характер. Рахунок «раз» – найсильніший рахунок в румбі, не роблячи крок на цей рахунок, ми підкреслюємо музикою активний рух стегон. Разом з повільним темпом музики і музичним акцентом на роботу стегон танець набуває ліричний і еротичний характер. Кроки робляться на рахунок 2, 3 і 4. Коліна випрямляються і згинаються на кожному кроці, повороти виконуються між рахунками. Вага корпусу знаходиться попереду, всі кроки робляться з носка. П'єр Лавель представив істинну «кубинську румбу», яка після тривалих суперечок була офіційно визнана і стандартизована в 1955 році. Під впливом джазової

музики утворились нові рухові інтерпретації румби. Темп піддався дальшому сповільненню, рухи стали більш плавними та в'язкими. Румба – дух і душа латиноамериканської музики і танцю. Чарівні ритми і рухи тіла роблять румбу одним з найбільш популярних бальних танців, багато танцювальних пар вважають цей танець найулюбленішим. Ритм і тривалість (Сизоненко, 2017: 168).

Сучасний стан розвитку бального танцю не можна уявити без «Румби», яка входить до конкурсної програми латиноамериканських бальних танців. «Румба» серед усіх бальних танців характеризується найбільш глибокою та емоційною змістовністю. Також, в процесі свого вдосконалення, цей танець придбав багато рис, які так властиві блюзу. Неповторний естетичний ефект танцю створює яскраво виражений емоційний характер в відповідність драматичному змісту музики. «Румба», по праву, займає місце одного з найяскравіших танців любові, але ця любов скоріше не ніжна і щаслива, а пристрасна і нещасна (Перетятко, 2020: 35).

Під час вивчення історії виникнення іспанського танцю пасодобль, можна констатувати той факт, що бої биків вперше з'явилися на острові Крит, а в Середні віки вони стають вже популярними і в Іспанії. На початку XVIII ст. іспанська корида набула вигляду, близького до сучасного. Тореадор виходив на арену під музичний супровід, а улюблене видовище іспанців відтворювалося завдяки танцювальному мистецтву. Як стверджують деякі джерела, першість відтворення цього дійства в танці належить французам, можливо саме тому багато рухів та фігур мають французькі назви. Все це відбулось завдяки тому, що Південна Франція знаходиться близько до Іспанії, і вже в 1910 р. на змаганнях французькими танцівниками був виконаний танець, який називався «Один крок» – саме цей танець і став прототипом пасодоблю. У 20-х роках XX століття іспанська корида втілювалася в сценічному танці, а з 1945 року пасодобль по праву входить до конкурсної програми бальних латиноамериканських танців (Перетятко, 2020: 37).

Хоча на танцювальних турнірах пасодобль танцюють парами, стиль і властивості, притаманні цьому танцю певною мірою нагадують атмосферу кориди. Танцювальні музичні твори пасодоблю складаються з трьох частин. Частина перша – маршова, підкреслена чисельними пасажами труб і фанфар, і сповіщає вихід на арену всіх учасників кориди. Частина друга – більш спокійніша і мелодійна і віддзеркалює сам бій з биком. Частина третя, як і перша – маршова, підкреслена

звучанням фанфар і труб, сповіщає тріумф матадора. Виконується пасодобль лише із «С» класу. Основна відмінність пасодоблю від інших танців – це позиція корпусу партнера з високо піднятими грудьми, широкі і опущені плечі, жорстко фіксована голова, в деяких рухах нахилена вперед і вниз («уявіть, що ви бик» – як говорять педагоги). Вага корпусу попереду, але більшість кроків робляться з каблука. Хоча пасодобль не має характерних для негритянського танцю рухів стегнами, цей танець був зарахований до категорії латиноамериканських танців. Імовірно це сталося тому, що у стандартних танцях пара ніколи не танцює окремо. Зазвичай музика танцю пасодобль пишеться в розмірі 2/4. В цьому випадку у кожному такті музики – 2 удари. Як правило один крок виконується на один удар музики. Рахунок у відповідності зі структурою такту буде: «1.2; 1.2» і т.д. Рідше зустрічається музичний розмір 6/8, коли на кожний крок приходиться як правило три рахунки, а рахунок у відповідності зі структурою такту буде: «123 456; 123 456» і т.д. В цьому випадку кроки виконуються на рахунок 1 і 4.

На відміну від самби, ча-ча-ча і румби, які багатьма педагогами інтерпретуються як танці, де головну роль виконує партнерка, пасодобль –

типово чоловічий танець, основний акцент в якому робиться на рухи партнера – тореадора, а партнерка, як в стандарті, просто слідує за ним, зображаючи його плащ (Сизоненко, 2017: 183).

Висновки. Отже, необхідність дослідження історичного розвитку і становлення бальної хореографії латиноамериканського спрямування зумовлена синтетичними процесами в культурі, що характеризуються взаємопов'язаністю різних видів мистецтв та стилів танцю, поєднання елементів культури дозвілля та спорту, що сприяє утворенню нових якостей хореографічних творів та удосконалює вже сформовані мистецькі форми.

Також можна ствердити, що асоціації бального танцю організовували міжнародні змагання, у яких почала брати участь велика кількість танцюристів, саме це і призвело до посилення конкуренції, яка, в свою чергу, зумовила вдосконалення техніки і поступово танці латиноамериканської програми набули сучасного вигляду. Разом і тим можна зазначити, що дане дослідження потребує подальшого вивчення в сфері соціальних бальних танців, як європейських, так і латиноамериканських, оскільки саме соціальні танці набувають популярності в наш час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Латиноамериканський бальний танець: конспект лекцій для студентів факультету хореографічного мистецтва, що навчаються за освітньокваліфікаційним рівнем «Бакалавр», галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 024 Хореографія, Освітньої програми Бальна хореографія / Харк. держ. акад. культури; уклад. В. І. Меліхов. Харків: ХДАК, 2019. 19 с.
2. Онищенко Л. Г. Бальний танець ХХ століття : методичний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2019. 36 с.
3. Осадців Т. П. Латиноамериканська програма бальних танців. Лекція для студентів IV курсу ФПО спеціальності 024 Хореографія з дисципліни «Тім викладання бального танцю». URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0Q-qF675IPoJ:repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/16601/1/%25D0%259B%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2586%25D1%2596%25D1%258F%2520%2520%25D0%259B%25D0%25B0%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25BD%25D0%25BE%25D0%25B0%25D0%25BC%25D0%25B5%25D1%2580%25D0%25B8%25D0%25BA%25D0%25B0%25D0%25BD%25D1%2581%25D1%258C%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25BF%25D1%2580%25D0%25BE%25D0%25B3%25D1%2580%25D0%25B0%25D0%25BC%25D0%25B0%2520%25D0%25B1%25D0%25B0%25D0%25BB%25D1%258C%25D0%25BD%25D0%25B8%25D1%2585%2520%25D1%2582%25D0%25B0%25D0%25BD%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25B2.pdf&cd=6&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 18.08.2022).
4. Перетятко Р. О. Бальний танець: історичні віхи та сучасний стан розвитку. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9801/1/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8F%D1%82%D1%8C%D0%BA%D0%BE%20%D0%A0.%20%D0%9E..pdf> (дата звернення: 18.08.2022).
5. Перетятко Р. Принципи навчання дітей бального танцю. *Мистецькі пошуки* : збірник наукових праць. Випуск 12. Суми: ФОП Цьома С. П., 2020. С. 90-94
6. Селіванов В. Енциклопедія танцю: веб-сайт. URL: http://hnb.com.ua/articles/s-sport-entsiklopediya_tantsa_dzhuuv-2338 (дата звернення 17.08.2022).
7. Сизоненко В. А., Федорова М. І. Історичний розвиток бальних танців європейської програми: компаративний аналіз. *Актуальні питання гуманітарних наук*: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимоля]. Дрогобицьк: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 43. Том. 3. С. 94-98
8. Теорія і методика сучасного бального танцю: навч.-метод. посіб. / уклад.: В.А. Сизоненко. Умань: АЛМІ, 2017. 200 с.

REFERENCES

1. Latynoamerykanskiyi balnyi tanets: konspekt leksii dlia studentiv fakultetu khoreorafichnogo mystetstva, shcho navchaiutsia za osvithnokvalifikatsiinym rivnem «Bakalavr». [Latin American ballroom dance: synopsis of lectures for students of the Faculty of Choreographic Art studying at the educational qualification level "Bachelor"]. Kharkiv, 2019. pp. 19 [in Ukrainian].
2. Onyshchenko L. H. Balnyi tanets XX stolittia : metodychnyi posibnyk. [L. Onishchenko Ballroom dance of the 20th century: methodical guide]. Vinnytsia, 2019. pp. 36 [in Ukrainian].
3. Osadtsiv T. P. Latynoamerykanska prohrama balnykh tantsiv. Lektsiia dlia studentiv IV kursu FPO spetsialnosti 024 Khoreohrafiia z dystsypliny «TiM vykladannia balnoho tantsiu». [Latin American program of ballroom dances. Lecture for students of the 4th year of the FPO specialty 024 Choreography from the discipline «T&M teaching ballroom dance»]. Retrieved from: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0Q-qF675IPoJ:repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/16601/1/%25D0%259B%25D0%25B5%25D0%25BA%25D1%2586%25D1%2596%25D1%258F%25205%2520%25D0%259B%25D0%25B0%25D1%2582%25D0%25B8%25D0%25BD%25D0%25BE%25D0%25B0%25D0%25B-C%25D0%25B5%25D1%2580%25D0%25B8%25D0%25BA%25D0%25B0%25D0%25BD%25D1%2581%25D1%258C%25D0%25BA%25D0%25B0%2520%25D0%25BF%25D1%2580%25D0%25BE%25D0%25B3%25D1%2580%25D0%25B0%25D0%25BC%25D0%25B0%2520%25D0%25B1%25D0%25B0%25D0%25B-B%25D1%258C%25D0%25BD%25D0%25B8%25D1%2585%2520%25D1%2582%25D0%25B0%25D0%25B-D%25D1%2586%25D1%2596%25D0%25B2.pdf&cd=6&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
4. Peretiatko R. O. Balnyi tanets: istorychni vikhy ta suchasnyi stan rozvytku. [Ballroom dance: historical milestones and current state of development]. Retrieved from: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9801/1/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8F%D1%82%D1%8C%D0%BA%D0%BE%20%D0%A0.%20%D0%9E.pdf>
5. Peretiatko R. Pryntsy py navchannia ditei balnoho tantsiu. Mystetski poshuky: zbirnyk naukovykh prats. [Principles of teaching children ballroom dance. Artistic searches: a collection of scientific papers]. Sumy, 2020. Nr. 12. pp. 90-94 [in Ukrainian].
6. Selivanov V. Encyclopedia of dance. Retrieved from: http://hnb.com.ua/articles/s-sport-entsiklopediya_tantsa_dzhayv-2338
7. Syzonenko V. A., Fedorova M. I. Istorychnyi rozvytok balnykh tantsiv yevropeiskoi prohramy: komparatyvnyi analiz. [Historical development of ballroom dances of the European program: a comparative analysis]. Drokhobych, Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, 2021. Nr. 43. V. 3. pp. 94-98 [in Ukrainian].
8. Teoriia i metodyka suchasnoho balnoho tantsiu: navch.-metod. posib. / uklad.: V.A. Syzonenko. [Theory and technique of modern ballroom dance: teaching method. manual]. Uman, 2017. pp. 200 [in Ukrainian].